

FÖRSVARSMAKTEN

ÖVERBEFÄLHAVAREN

DET TALADE ORDET GÄLLER!

Överbefälhavarens anförande i försvarsutskottet den 28 april 2015

Ledamöter,

Jag välkomnar den breda politiska överenskommelsen om den försvarspolitiska inriktningspropositionen. Bred samsyn om framtiden för svenskt försvar är i sig av stor betydelse, inte minst mot bakgrund av det försämrade omvärldsläget.

Uppgörelsens inriktning möjliggör en ytterligare förstärkning av svensk operativ förmåga i samtliga stridskrafter under inriktningsperioden. Den föreslagna höjningen av försvarsanslagen innebär ett sedan länge nödvändigt trendbrott. Det skickar en tydlig signal gentemot omvärlden: efter år av nedskärningar tar Sverige nu aktivt steg för att anpassa sin försvarspolitik mot bakgrund av en försämrade omvärldsutveckling.

Ett annat perspektiv – som är lika viktigt och riktigt - är att uppgörelsen i sig inte löser alla våra problem. Såväl kortsiktiga som långsiktiga utmaningar kvarstår. Det är förvisso ett ordentligt ekonomiskt tillskott som nu föreslås. Men lika sant är att vi utgår från en för svenskt vidkommande historiskt låg nivå - 1,1 procent av BNP. Det placerar oss även efter övriga nordiska länder. Så borde det inte vara. Det bekymmersamma utgångsläget är den ackumulerade effekten av en serie försvarsbeslut sedan kalla kriget slut. Om några år kommer vi att stå inför betydande och kostsamma moderniseringsbehov på materielsidan. Säkerhet kostar, så enkelt är det. Och det gäller oavsett vilka säkerhetspolitiska val i övrigt vi gör som nation.

Försvarsberedningens rapport ifjol gjorde en välgrundad analys av omvärldsläget. Man identifierade därtill en ambitionsnivå för svenskt försvar som var en logisk följd av den gjorda analysen. Målbilden måste vara att nå den nivån, som ju vann bred uppslutning i samband med att rapporten presenterades. Utvecklingen sedan dess gör detta ännu mer angeläget. Men dit är det fortfarande en bra bit – även när den nu presenterade uppgörelsen är fullt genomförd.

* * *

Med sitt agerande fjärrar sig Ryssland successivt från väst. Internationell politisk isolering är ett pris man tycks vara villig att betala. Den ”strategiska avskildheten” framställs rentav som en styrka. Tyvärr bör vi utgå från att det hårdnande säkerhetspolitiska klimatet i vårt närområde - som är en följd av det ryska agerandet - blir bestående. Rysslands militära förmåga stärks genom ökad och mer komplex

övningsverksamhet samt materielltillförsel. Det ryska militära kroppspråket blir allt mer utmanande, i östersjöområdet, liksom i andra väderstreck.

För svensk del medför det att vi exponerar oss för risker, så länge vår egen förmågetillväxt inte reflekterar denna utveckling. Detta ska inte tolkas som att vi idag kan skönja något direkt militärt angreppshot riktat mot Sverige. Däremot har vi ju redan kunnat konstatera att incidenter och provokationer av olika slag inträffar med ökad frekvens som resultat av den tilltagande militära aktiviteten i vårt närområde.

Det försvarspolitiska samtalet måste således fortsätta. Den ökade osäkerheten i vår omvärld gör det angeläget med löpande analys, utvärdering och, vid behov, kompletterande åtgärder. Låt oss därför se den försvarspolitiska uppgörelsen som ett första viktigt steg. Jag välkomnar särskilt att ett element i uppgörelsen är inrättandet av en så kallad försvarsgrupp för uppföljning och för att ”vårda” överenskommelsen. På Försvarsmakten vilar ansvaret för att förklara och skapa förtroende hos allmänheten för sin verksamhet. Politikens roll blir, naturligen, att förankra och ge ett sammanhang åt den valda försvars- och säkerhetspolitiken. Detta så att medborgare förstår och uppfattar sig delaktiga i hur Sverige och svenska intressen ska försvaras.

Välkommet och viktigt är också att uppgörelsen betonar behovet av att återuppta planeringen för det civila försvaret, inklusive dess möjligheter att ge stöd till Försvarsmakten vid höjd beredskap. Detta är av relevans även för våra möjligheter att hantera så kallad hybridkrigföring – något som kommer att ställa stora krav på effektiva samordningsformer.

Så snart riksdagsbehandlingen är fullbordad och alla politiska beslut är fattade, kommer Försvarsmakten att omsätta dessa i bästa möjliga effekt för samhällets militära säkerhet. Fokus ska nu vara på genomförande.

Låt mig understryka att Försvarsmakten redan i utgångsläget arbetar mycket fokuserat med att stärka den operativa förmågan. En förbättrad operativ förmåga uppnås i samtliga vapenslag, även om denna i sig är otillräcklig. Genom extra anslagsmedel 2014 kunde vi genomföra förstärkt övningsverksamhet och beredskapskontroller med ett geografiskt fokus på Mälardalen, Gotland och Blekinge. Detta föll mycket väl ut. För perioden 2016-2020 planerar vi för övningar med större förband och med mer kvalificerade scenarion. Alla krigsförband ska övas under perioden. Försvarsmaktsövning 2017 blir en viktig milstolpe – liksom FMÖ 2020 som vi planerar för, och som förhoppningsvis kan ge oss ett kvitto på att förmågan utvecklats i enlighet med de politiska målen.

Det är angeläget att försvarsbeslutet blir just ett inriktningsbeslut som inte söker detaljreglera utformningen av det militära försvaret. För att kunna nå största möjliga operativa effekt bör detta istället överlåtas åt myndigheten.

* * *

Flera av de förslag som Försvarmakten tidigare har presenterat finns förvisso med i uppgörelsen. Det är bra och viktigt, för dessa förslag togs fram genom noggranna analyser och tester för att i närtid lyfta svensk försvarsförmåga.

Annat har tillkommit som resultat av de politiska diskussionerna, bland annat åtgärder riktade mot Gotland. Detta kommer att ge effekt. Försvarmakten kommer nu att genomföra en operativ analys och värdering för en preciserad bedömning. Rent allmänt gäller att det, från militäroperativ utgångspunkt, inte är avgörande var i geografien Försvarmakten har permanent närvaro. En bärande tanke med vårt försvarskoncept är just flexibiliteten i tid och rum. Detta för att kunna hantera de krav som modern, dynamisk krigföring ställer.

Åtskilligt av det i de fem förmågehöjande steg som Försvarmakten föreslog i december finns samtidigt inte med i uppgörelsen. Gemensamt för dessa steg är att de tar sikte på att fullt ut resurssätta den befintliga organisationen och därmed lägga en solid grund för framtiden. Viktiga aspekter av denna så kallade bottenplatta – personlig utrustning och standardfordon för att nämna två exempel – ingår inte i tillräcklig volym i propositionen. Det samlade paket som de fem stegen utgör kvarstår som min bästa bedömning av hur svensk försvarsförmåga snabbast kan närma sig Försvarsberedningens ambitionsnivå. Det avgörande är att få systemet som helhet att fungera - fokus på enskilda förmågor leder lätt till suboptimering på det övergripande planet.

Utredningarna om Försvarmaktens framtida personalförsörjning respektive materielförsörjning är naturliga i så måtto att detta är frågor av långsiktigt strategisk betydelse för vårt försvar. Jag vill understryka att materielförsörjningsutredningen är ett oerhört viktigt steg och omsluter en stor del av de långsiktiga utmaningarna. Jag utgår från att Försvarmakten, som expert och utförare, blir nära involverad i dessa processer.

Det är oundvikligt att det är de nationella behoven, i ljuset av utvecklingen i Sveriges närområde, som är dimensionerande för våra försvarsanslag kommande år. Det kan inte vara på något annat sätt. Samtidigt måste vi klara att hålla både den nationella och den internationella dimensionen levande. Försvarmakten är en internationellt efterfrågad aktör. De bidrag vi ger till olika internationella insatser – nu i Mali, Afghanistan och utanför Somalias kust - är uppskattade och viktiga. Vårt internationella deltagande bidrar dessutom till att främja det intresse Sverige har av en stabil global omvärld där flöden som är avgörande för oss kan upprätthållas. Det har också en direkt kompetenshöjande effekt - det vi lär oss ute gör oss vassare även på hemmaplan.

* * *

Den försvarspolitiska överenskommelsen är välkommen. Försvarmakten står beredd att omsätta kommande försvarsbeslut på bästa sätt. Uppgårelsen lägger grunden för en stärkt svensk försvarsförmåga kommande år. Men det får inte stanna vid detta. Den relevanta måttstocken är omvärldsläget och de ökade krav som detta ställer oss inför.

Försvarsberedningens ambitionsnivå måste förbli vår målbild. Uppgörelsen är ett mycket viktigt steg – varken mer eller mindre - som måste följas av fler.

Sverker Göranson
General